

نکات ریز و درشتی درباره دارایی بافی هنر مردانه در جهیزیه عروس

نکته‌های ریز و درشت زیادی درباره دارایی بافی وجود دارد. نکاتی که هر کدام از آنها نشان‌دهنده اصالت هنر دارایی بافی را نشان می‌دهند. ♦ نام دیگر دارایی، ایکات (Ikāt) است که از کلمه مالایی منجیکات (Mengikat) اقتباس شده و به معنای گره زدن و متصل کردن است. ♦ در گذشته ایکات یا دارایی را مردان می‌بافتند. برخلاف بافت پارچه‌های دیگر، زنان خیلی کمی وجود دارند که دارایی بافی بلد باشند و دارایی بافی بیشتر یک شغل مردانه است. هرچند زنان هم دارایی بافی را انجام می‌دادند و در خانه‌ها به صورت کارمزدی دارایی می‌بافتند.

♦ هر بافته به طور معمول روزانه حدود ۱۸۰ گرم ابریشم مصنوعی مصرف و دارایی ابریشمی تولید می‌کرده که اطرافش را با نخ‌هایی از نخ ابریشم بافته و زینت می‌دادند.

♦ در گذشته دارایی بافی شغل خانوادگی بوده است. پدران، بافت و رنگ‌رزی را به پسران خود آموزش می‌دادند و این هنر سینه‌به‌سینه به نسل بعدی منتقل می‌شد.

♦ به خاطر شکل رنگ‌آمیزی خاصی که در دارایی بافی به کار می‌رود، هر کدام از دارایی‌ها منحصر به فرد هستند. هیچ پارچه دارایی نیست که پس از بافت شبیه دارایی دیگری باشد.

♦ در گذشته دارایی ابریشمی را در جهیزیه عروس می‌گذاشتند. عروسی که در جهیزیه‌اش دارایی داشت، در خانواده شوهر ارج و قربی داشت و به دیده دارا به او نگاه می‌کردند. یکی از دلایل نام‌گذاری ایکات به نام دارایی این است که خیلی از خانواده‌ها در گذشته قدرت خرید دارایی را نداشتند. زیرا در گذشته پارچه زربافت ابریشمی بسیار گران بوده است.

♦ ایکات‌ها عموماً در اندازه خاصی بافته می‌شوند. ابعاد پارچه، در عرض ۹۰ سانتی‌متری و طول ۳۰ متری است.

♦ مصرف پارچه دارایی بیشتر برای روتختی و رو میزی استفاده می‌شده است. امروز البته پارچه دارایی در دوخت انواع مانتو، کیف و حتی برای شال و روسری زنان هم استفاده می‌شود.

ویژگی‌های پارچه دارایی که تنها در شهر یزد وجود دارد، چیست؟

ترکیب جادویی رنگ‌ها و گره‌ها

لیلا شوقی

خبرنگار

و شال بافی‌اش هم مشهور است. به جز اینها اما یزد، هنرهای دستی دیگری هم دارد؛ هنرهایی که آنها هم از جنس پارچه‌اند. صنایع دستی که به دارایی و هنری که به دارایی بافی مشهور است. ایکات یا دارایی امروز دیگر فقط در یزد وجود دارد. هنر دستی که در زندگی ماشینی این روزها، نفس‌های آخرش را می‌کشد و در حال فراموشی است.

شاید اگر لقب، شهر پارچه را به شهر یزد بدهیم، اشتباه نکرده باشیم. شهری که از هر جنس و مدلی پارچه در آن تولید می‌شود. بخش عظیمی از هنرهای دستی یزد پارچه است. شهری که دستمال یزدی‌اش شهرت جهانی دارد و ترمه

ایکات چیست و در کدام نقاط جهان بافته می‌شود؟

بافته‌ای به وسعت همه جهان

دارایی بافی بافت نوعی پارچه است که با در هم تنیدن تار و پودهایی از جنس نخ و ابریشم به وجود می‌آید. آنچه که دارایی را از سایر پارچه‌ها متمایز می‌کند، شیوه گره زدن الیاف و رنگ‌رزی خاص آن است. زادگاه دارایی بافی دقیقاً مشخص نیست چون این هنر تقریباً در تمام جهان انجام می‌شود و رد پای بافت دارایی در هر کشوری دیده شده است. البته ایکات یا دارایی بافی در ایران قدمت ۸۰۰ ساله دارد. هر چند که بسیاری نیز از عمر ۱۰۰۰ ساله آن می‌گویند. گرچه دارایی بافی امروزه فقط در یزد دیده می‌شود، اما در سال‌های دور، در مناطق مختلفی از کشور مانند یزد، کاشان، آذربایجان و... رواج داشته است. امروزه جز کارگاه‌هایی که در یزد فعالیت می‌کنند، دارایی بافی در شهرهای دیگر فراموش شده است.

قدیمی‌ترین ایکات یافت شده مصری است که تاریخ بافت آن مربوط به حدود ۱۱۰ سال قبل از میلاد است. ایکات را از مکزیک تا پرو می‌بافتند، ضمن آن که در بیشتر مناطقی که در حوزه اسلام واقع شده بودند از ماداگاسکار تا اسپانیا گرفته و از هندوستان تا آفریقای غربی این روش بافت مشاهده شده است.

علاوه بر این‌ها در نقش‌های دیواری آجنته که در شمال غربی هندوستان است و در حدود ۵۰ سال پیش از میلاد ساخته شده، زنانی را نشان می‌دهد که جامه‌هایی با نقش ایکات پوشیده‌اند. مدارک دقیق تاریخی درباره این دیوار در دست نیست و تنها نکته‌ای که درباره این نقش‌ها وجود دارد، این است که گستردگی دارایی بافی در سرزمین پارسی زیاد بوده است.

در گذشته ماده خام دارایی، ابریشم خالص بوده است، شاید همین باعث ارزشمندی بیشتر پارچه می‌شده اما امروز از ابریشم مصنوعی برای بافت استفاده می‌شود. در دارایی بافی، نخ‌ها قبل از بافت به روش‌های خاصی رنگ می‌شوند. در گذشته

برای رنگ کردن نخ‌ها از رنگ‌های طبیعی مثلاً از نیل برای رنگ آبی، از روناس برای رنگ قرمز و... استفاده می‌شد. امروزه رنگ‌های شیمیایی جای رنگ‌های طبیعی را گرفته است. در رنگ‌رزی به روش دارایی به روش گره زدن، نخ‌ها رنگ می‌شوند. با این روش بخشی از نخ که گره خورده، رنگ نمی‌شود و بخش‌های گره نخورده، رنگ می‌شوند. با تکه‌تکه رنگ کردن نخ‌ها، بعد از بافت، نقوشی خاص با رنگ‌های متنوعی در پارچه ایجاد می‌شود. البته رنگ‌آمیزی بدون برنامه هم نیست. رنگ‌رزی با مهارت خاص خود، نقش پارچه را از قبل طراحی می‌کند. روش‌های متنوعی در رنگ‌رزی دارایی بافی وجود دارد:

♦ **روش تار:** در این روش، نخ‌های تار در محل‌های مناسبی طبق نقشه مورد نظر با نخ غیرقابل نفوذی محکم گره زده می‌شود و سپس در حمام رنگ قرار می‌گیرد تا قسمت‌های بسته شده در زمان رنگ‌رزی بدون رنگ باقی بماند. این تکنیک در آسیای جنوب شرقی رایج و در شرق آفریقا ناشناخته است. دارایی بافی تاری اولین نوع دارایی بافی بوده است.

♦ **پود:** در این روش، نخ‌های پود روی یک قاب مستطیل شکل پیچیده می‌شود تا نخ‌هایی که باید نقش خاص ایجاد کنند، در این قالب دسته‌بندی شود و سپس با نخ غیرقابل نفوذی گره زده می‌شود.

♦ **تار و پود:** در دارایی بافی دوگانه رنگ‌رزی تار و پود با روش گره زنی انجام می‌شود که شیوه کار آن بسیار پیچیده است. ابتدا نخ‌های تار رنگ شده و روی دستگاه قرار می‌گیرد، سپس نخ‌های پود روی ماسوره‌ها پیچیده شده و پارچه با طرحی ساده بافته می‌شود. دارایی بافی به روش تار و پود بسیار پرکارتر و گران‌بهرتر از بقیه روش‌هاست.

♦ **بافت:** دستگاه دارایی بافی، یک دستگاه بزرگ چوبی است. دارایی بافان برای بافت پارچه از دست و پایشان به طور هم‌زمان استفاده می‌کنند. تارها و پودهای رنگ شده، به ظرافت توسط بافته، بافته می‌شود. در دارایی‌های معمولی ۱۰ تا ۱۵ تار در یک دسته قرار دارد، اما در بهترین بافت، برای یک دسته ۳ تار قرار داده می‌شود.